

Кушніренко К.О.

Особливості професійно-важливих та індивідуально-психологічних якостей спеціалістів банківської сфери

Кушніренко Катерина Олегівна, аспірант кафедри психології
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Анотація. У статті проаналізовано результати емпіричного дослідження і описано головні професійно-важливі та індивідуально-психологічні якості спеціалістів банківської сфери. Досліджувана вибірка складала 100 осіб, які є працівниками банківської сфери. Проведена математична обробка даних з використанням факторного аналізу для всієї вибірки в цілому, та для трьох окремих груп виокремлених шляхом експертного оцінювання.

Зроблено висновок, що спеціаліст банківської сфери характеризується наступними основними ознаками: - адекватна самооцінка і реалістичний рівень домагань; - дуже низький рівень соціальної фрустрованості; - екстравертований тип вищої нервової діяльності; - підозрілість та напруженість у виконанні робочих завдань; - інтернальний тип суб'єктивного контролю; - спрямованість на діяльність (роботу) з мотивацією на самоствердження в праці.

Ключові слова: банківська сфера, спеціаліст, фактор, професійно-важливі якості, індивідуально-психологічні якості

Вступ. На сьогодні, банківська сфера, є дуже розвинутою та великою складовою суспільного життя. Вимоги до працівників банківської сфери суттєво змінюються, і ще тільки зростають завдяки економічним і суспільним ризикам, завдяки зростання конкуренції між банками, зростанням життєвих потреб, виходом банків на світовий ринок. Таким чином, основну увагу треба звернути не тільки на послуги банку та його імідж, а на кропіткий підбір персоналу, на його адаптованість до роботи, оскільки клієнт обере саме той банк, який запропонує висококваліфіковане, гармонійне і швидке обслуговування. [6]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки, аналіз сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових джерел показав, що вимоги до професійного працівника банківської сфери були розроблені ще в середині минулого століття, при чому розширеної професіограми спеціаліста банківської сфери так і не було розроблено, то актуальність аналізу діяльності працівників банківської сфери є підтвердженою. Питанням вивчення професіографії фахівців різних галузей досліджувалось такими науковцями: С.Д. Максименко, А.А. Мазаракі – підприємницька діяльність, В.А. Бодров, Є.Ф. Зеєр, Є.А. Клімов, Н.М. Сушко – банківська сфера, М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк – корабельні спеціалісти, Л.М. Карамушка, О.А. Філь, О.В. Креденцер – освітня та підприємницька сфера, Н.А. Данілічева, М.М. Гаврилов, Н.А. Чіжов, С.М. Миронець, О.В. Тімченко – фахівці рятувальних підрозділів, В.І. Осьодло, Г.М. Ржевський – військові оператори та інші. [1, 2, 3, 4, 6, 7]

Мета статті: здійснити опис професійно-важливих та індивідуально-психологічних якостей спеціалістів банківської сфери.

Виклад основного матеріалу та результати дослідження. З метою зменшення кількості детальних ознак професійно-важливих та індивідуально-психологічних якостей спеціалістів банківської сфери та переходу до більш узагальнених характеристик, було використано факторний аналіз масиву даних отриманих за методиками, спрямованих на дослідження емоційно-вольової, особистісної, комунікативної та мотиваційної сфер особистості, і дало можливість створення психологічного портрету, психограми спеціаліста банківської сфери.

Отже, для згрупування показників у певні групи нами був здійснений факторний аналіз методом голо-

вних компонент з факторним обертанням Варимакс. Обробка даних проводилася за допомогою пакету програми SPSS. [5]

При цьому дослідженні було виявлено 18 факторів, але для інтерпретації на основі дисперсійних відсотків виділених факторів було обрано 5 факторів, сукупна доля пояснювальної дисперсії яких становить 45%.

Таким чином, перший фактор має навантаження – 13,972 %, другий – 10,162 %, третій – 7,198 %, четвертий – 7,054 % та п'ятий – 6,208 %.

Перший фактор характеризує самооцінку спеціалістів банківської сфери, їх рівень домагань (14 показників). Включає в себе наступні показники: рівень домагань здоров'я (з факторним навантаженням – 0,770), самооцінка здоров'я (0,543), рівень домагань розумових здібностей (0,847), самооцінка розумових здібностей (0,770), рівень домагань характер (0,896), самооцінка характер (0,842), рівень домагань авторитету ровесників (0,831), самооцінка авторитет у ровесників (0,798), рівень домагань цілеспрямованість (0,844), самооцінка цілеспрямованість (0,767), рівень домагань зовнішність (0,791), самооцінка зовнішність (0,662), рівень домагань впевненість у собі (0,879), самооцінка впевненість у собі (0,704). *Другий фактор* характеризує соціальну фрустрованість спеціалістів банківської сфери, а саме описує емоційно-вольову сферу (11 показників). Включає в себе наступні показники: рівень соціальної фрустрованості – (з факторним навантаженням – 0,856), задоволеність змістом своєї роботи в цілому (0,473), задоволеність своїм положенням в суспільстві (0,776), задоволеність житлово-побутовими умовами (0,809), задоволеність стосунками з чоловіком/дружиною (0,684), задоволеність стосунками з дітьми (0,446), задоволеність стосунками з батьками (0,430), задоволеність стосунками з друзями (0,527), задоволеність проведенням дозвілля (0,764), задоволеність можливістю проводити відпустку (0,797), задоволеність своїм способом життя в цілому (0,833). *Третій фактор* характеризує переважаючий тип вищої нервової діяльності у спеціалістів банківської сфери, а саме екстраверсію (4 показники). Включає в себе наступні показники: екстраверсія (0,694), домінантність (0,605), експресивність (0,846), сміливість (0,796). *Четвертий фактор* характеризує таку складову особистісної сфери, як емоційна стійкість спеціалістів банківської сфери (7 показників). Включає в себе наступні показники: задоволеність взаємостосунками з суб'єктами своєї

професійної діяльності (0,441), задоволеність сферою послуг і побутового обслуговування (0,532), нейротизм (0,635), емоційність (-0,686), підозрілість (0,417), напруженість (0,853), тривожність (0,843). *П'ятий фактор* характеризує у спеціалістів банківської сфери волю та мотиваційну сферу (11 показників). Включає в себе наступні показники: загальна інтернальність (0,840), інтернальність в області досягнень (0,743), інтернальність в області невдач (0,761), інтернальність в області сімейних відносин (0,462), інтернальність в області виробничих відносин (0,468), інтернальність в області міжособистісних відносин (0,664), комунікабельність (0,441), мрійливість (-0,420), самодисципліна (0,422), спрямованість на діяльність (роботу) (0,917), мотиви самоствердження в праці (0,885).

Отже, спеціаліст банківської сфери характеризується наступними основними ознаками: – адекватна самооцінка і реалістичний рівень домагань; – дуже низький рівень соціальної фрустрованості; – екстравертований тип вищої нервової діяльності; – підозрілість та напруженість у виконанні робочих завдань; – інтернальний тип суб'єктивного контролю; – спрямованість на діяльність (роботу) з мотивацією на самоствердження в праці.

З метою виявлення головних професійно-важливих та індивідуально-психологічних якостей спеціалістів банківської сфери у трьох різних групах використано факторний аналіз масиву даних отриманих за методиками, спрямованих на дослідження емоційно-вольової, особистісної, комунікативної та мотиваційної сфер особистості.

Факторний аналіз проводився для кожної групи окремо методом головним компонент з факторним обертянням Варимакс. Спеціалістів банківської сфери було поділено на три групи по критерію ефективності діяльності, яка визначалась шляхом експертного оцінювання за 10-ти бальною шкалою, де 1-3 бали – низька ефективність, 4-6 балів – середня ефективність та 7-10 балів – висока ефективність. Таким чином, перша група – спеціалісти банківської сфери з низькою ефективністю діяльності; друга група – спеціалісти банківської сфери з середньою ефективністю діяльності; третя група – спеціалісти банківської сфери з високою ефективністю діяльності;

Отже, для згрупування показників у певні групи нами був проведений факторний аналіз. При цьому дослідженні для всіх трьох груп для інтерпретації було відібрано п'ять факторів з відсотком дисперсії більше 5.

Таким чином, для першої групи виявлені наступні фактори: перший фактор має навантаження – 31,792 %, другий – 23,012 %, третій – 18,686 %, четвертий – 15,021 % та п'ятий – 11,488 %.

Перший фактор характеризує самооцінку та рівень домагань, а також соціальну фрустрованість, тобто описує емоційно-вольову сферу (25 показників). Включає в себе наступні показники: шкала інтернальності в області сімейних відносин (0,787), спрямованість на себе (-0,840), рівень домагань здоров'я (0,828), рівень соціальної фрустрованості (0,833) самооцінка здоров'я (0,737), рівень домагань розумових здібностей (0,920), самооцінка розумових здібностей (0,882), рівень домагань характер (0,961), самооцінка характер (0,959), рі-

вень домагань авторитету ровесників (0,924), самооцінка авторитет у ровесників (0,976), рівень домагань цілеспрямованість (0,732), самооцінка цілеспрямованість (0,984), рівень домагань зовнішність (0,848), самооцінка зовнішність (0,865), рівень домагань впевненість у собі (0,774), самооцінка впевненість у собі (0,801), мотиви професійної майстерності (0,697), задоволеність умовами професійної діяльності (-0,779), задоволеність житлово-побутовими умовами (0,662), задоволеність стосунками з чоловіком (дружиною) (0,815), задоволеність стосунками з батьками (0,815), задоволеність стосунками з дітьми (0,815), задоволеність проведенням дозвілля (0,785), задоволеність можливістю проводити відпустку (0,803). *Другий фактор* характеризує емоційність та локус контролю особистості (9 показників). Включає в себе наступні показники: шкала інтернальності в області виробничих відносин (-0,977), шкала інтернальності в області здоров'я та хвороби (0,722), емоційність (0,418), експресивність (0,735), мрійливість (0,882), тривожність (0,898), мотиви самоствердження в праці (0,688), задоволеність ситуацією в суспільстві (0,519), задоволеність можливістю вибору місця роботи (0,734). *Третій фактор* характеризує спрямованість та мотивацію (13 показників). Включає в себе наступні показники: шкала інтернальності в області досягнень (0,418), шкала інтернальності в області міжособистісних відносин (0,520), підозрілість (0,890), спрямованість на діяльність (0,727), спрямованість на спілкування (0,679), доміантність (0,974), дипломатичність (0,457), радикалізм (0,846), конформізм (-0,736), нонконформізм (0,736), чуттєвість (0,807), мотиви власної праці (-0,796), мотиви соціальної значимості праці (0,830), задоволеність своїм способом життя в цілому (0,813). *Четвертий фактор* характеризує тип нервової діяльності (7 показників). Включає в себе наступні показники: нейротизм (0,550), екстраверсія (0,668), комунікабельність (0,473), інтелект (0,535), нормативна поведінка (0,766), сміливість (0,910), напруженість (0,816). *П'ятий фактор* характеризує загальний локус контролю та соціальну фрустрованість (6 показників). Включає в себе наступні показники: шкала загальної інтернальності (0,466), шкала інтернальності в області невдач (0,676), самодисципліна (0,635), задоволеність своєю освітою (0,665), задоволеність змістом своєї роботи в цілому (0,680), задоволеність взаємостосунками з колегами по роботі (-0,863).

Таким чином, спеціаліст банківської сфери з низькою ефективністю діяльності характеризується наступними основними ознаками: - завищена самооцінка і рівень домагань; – задоволеність особистою сферою життя, але незадоволеність професійною сферою; - екстернальність у сфері виробничих відносин, але водночас інтернальний тип середній рівень інтернального типу суб'єктивного контролю взагалі; – екстравертований тип вищої нервової діяльності; – спрямованість на діяльність та спілкування з мотивацією на соціальну значимість праці; – дипломатичність, нонконформізм, емоційність, комунікабельність та доміантність у виконанні робочих завдань.

Для другої групи виявлені наступні фактори: перший фактор має навантаження – 17,407 %, другий – 17,034 %, третій – 13,508 %, четвертий – 8,386 % та п'ятий – 6,990 %.

Перший фактор характеризує самооцінку та рівень домагань, описує особистісну сферу (16 показників). Включає в себе наступні показники: рівень домагань здоров'я (0,847), самооцінка здоров'я (0,547), рівень домагань розумових здібностей (0,841), самооцінка розумових здібностей (0,863), рівень домагань характер (0,847), самооцінка характер (0,878), рівень домагань авторитету ровесників (0,801), самооцінка авторитет у ровесників (0,785), рівень домагань цілеспрямованість (0,785), рівень домагань зовнішність (0,812), самооцінка зовнішність (0,725), рівень домагань впевненість у собі (0,848), самооцінка впевненість у собі (0,668), задоволеність матеріальним положенням (0,419), задоволеність сферою медичного обслуговування (0,778). *Другий фактор* характеризує загальний локус контролю та соціальну фрустрованість (18 показників). Включає в себе наступні показники: шкала загальної інтернальності (-0,883), шкала інтернальності в області досягнень (-0,660), шкала інтернальності в області невдач (-0,835), шкала інтернальності в області сімейних відносин (-0,431), інтелект (0,741), нормативність поведінки (0,744), радикалізм (0,826), самодисципліна (0,696), конформізм (0,481), рівень соціальної фрустрованості (0,737), задоволеність умовами професійної діяльності (0,836), задоволеність своїм положенням в суспільстві (0,940), задоволеність житлово-побутовими умовами (0,638), задоволеність стосунками з чоловіком/дружиною (0,703), задоволеність стосунками з дітьми (0,701), задоволеність стосунками з батьками (0,618), задоволеність можливістю проводити відпустку (0,716), задоволеність своїм способом життя в цілому (0,820). *Третій фактор* характеризує мотивацію, соціальну фрустрованість у виробничій сфері та тип вищої нервової діяльності (12 показників). Включає в себе наступні показники: екстраверсія (0,673), доміантність (0,773), експресивність (0,916), сміливість (0,613), підозрілість (0,477), чуттєвість (0,691), мотиви соціальної значимості праці (0,474), задоволеність взаємостосунками з колегами по роботі (0,695), задоволеність взаємостосунками з адміністрацією на роботі (0,578), задоволеність змістом своєї роботи в цілому (0,519), задоволеність ситуацією в суспільстві (0,411), задоволеність можливістю вибору місця роботи (0,707). *Четвертий фактор* характеризує спрямованість особистості та професійну мотивацію (8 показників). Включає в себе наступні показники: шкала інтернальності в області виробничих відносин (-0,501), спрямованість на спілкування (0,621), нейротизм (0,406), емоційність (-0,658), тривожність (0,695), мотиви власної праці (-0,693), комунікабельність (0,547), мотиви професійної майстерності (0,858). *П'ятий фактор* характеризує соціальну фрустрованість в соціально-психологічній області (6 показників). Включає в себе наступні показники: шкала інтернальності в області здоров'я та хвороби (-0,553), задоволеність своєю освітою (-0,493), задоволеність взаємостосунками з суб'єктами своєї професійної діяльності (0,509), задоволеність стосунками з друзями (0,770), задоволеність сферою послуг і побутового обслуговування (0,769), задоволеність проведенням дозвілля (0,897).

Таким чином, спеціаліст банківської сфери з середньою ефективністю діяльності характеризується наступними основними ознаками:

– адекватна самооцінка і рівень домагань; – задоволеність як особистою сферою життя, так і професійною; – низький рівень соціальної фрустрованості взагалі; – екстернальний тип суб'єктивного контролю взагалі; – екстравертований тип вищої нервової діяльності; – спрямованість на спілкування з мотивацією на соціальну значимість праці, та самоствердження в праці; – експресивність, сміливість та конформізм у виконанні робочих завдань.

Для третьої групи виявлені наступні фактори: перший фактор має навантаження – 15,518 %, другий – 11,025 %, третій – 11,023 %, четвертий – 10,998 % та п'ятий – 7,105 %.

Перший фактор характеризує тип вищої нервової діяльності та мотивацію (14 показників). Включає в себе наступні показники: шкала інтернальності в області сімейних відносин (0,763), шкала інтернальності в області міжособистісних відносин (0,419), шкала інтернальності в області здоров'я та хвороби (0,727), екстраверсія (0,775), емоційність (0,744), доміантність (0,761), експресивність (0,866), сміливість (0,895) радикалізм (0,649), самодисципліна (0,422), напруженість (-0,449), тривога (-0,648), мотиви власної праці (0,458), мотиви професійної майстерності (-0,758). *Другий фактор* характеризує рівень домагань та конформність (8 показників). Включає в себе наступні показники: рівень домагань здоров'я (0,440), рівень домагань розумових здібностей (0,744), рівень домагань характер (0,757), рівень домагань авторитету ровесників (0,625), рівень домагань цілеспрямованість (0,747), рівень домагань зовнішність (0,678), рівень домагань впевненість у собі (0,912), конформізм (0,567). *Третій фактор* характеризує загальний локус контролю та самооцінку (11 показників). Включає в себе наступні показники: шкала загальної інтернальності (0,483), шкала інтернальності в області виробничих відносин (0,457), самооцінка здоров'я (0,698), самооцінка розумових здібностей (0,810), самооцінка авторитет у ровесників (0,718), самооцінка цілеспрямованість (0,671), самооцінка зовнішність (0,845), самооцінка характер (0,475), самооцінка впевненість у собі (0,839), нормативна поведінка (0,670), мрійливість (-0,768). *Четвертий фактор* характеризує рівень соціальної фрустрованості (11 показників). Включає в себе наступні показники: рівень соціальної фрустрованості (0,810), задоволеність стосунками з колегами по роботі (0,410), задоволеність змістом своєї роботи в цілому (0,567), задоволеність своїм положенням в суспільстві (0,691), задоволеність житловими умовами (0,747), задоволеність стосунками з чоловіком/дружиною (0,729), задоволеність стосунками з друзями (0,475), задоволеність сферою послуг і побутового обслуговування (0,417), задоволеність проведенням дозвілля (0,939), задоволеність можливістю проводити відпустку (0,880), задоволеність своїм способом життя в цілому (0,891). *П'ятий фактор* характеризує особистісну та мотиваційну сферу (7 показників). Включає в себе наступні показники: шкала інтернальності в області досягнень (0,601), спрямованість на діяльність (0,776), комунікабельність (0,568), чуттєвість (0,829), дипломатичність (0,494), задоволеність умовами професійної діяльності (0,469), задоволеність ситуацією в суспільстві (-0,489).

Таким чином, спеціаліст банківської сфери з висо-

кою ефективністю діяльності характеризується наступними основними ознаками: – адекватна самооцінка і рівень домагань; – задоволеність як особистою сферою життя, так і професійною; – низький рівень соціальної фрустрованості взагалі; – інтернальний тип суб'єктивного контролю взагалі; – екстравертований тип вищої нервової діяльності; – спрямованість на діяльність (роботу), з мотивацією на власну працю; – експресивність, сміливість, комунікабельність, домінантність, самоконтроль та конформізм у виконанні робочих завдань.

Висновки. На основі емпіричного дослідження та математичної обробки результатів, зроблено опис головних професійно-важливих та індивідуально-психологічних якостей спеціалістів банківської сфери як для всієї вибірки в цілому, так і для кожної групи окремо.

Опис кожної групи окремо показав, що: - самооцінка та рівень домагань (особистісна сфера): перша група – завищений рівень; друга група – адекватний рівень; третя група – адекватний рівень; - соціальна фрустрованість (емоційно-вольова сфера): перша група – дуже низький рівень; друга група – знижений рівень; третя група – дуже низький рівень; - спрямованість особистості (мотиваційна сфера): перша група – спрямованість на спілкування та на діяльність; друга група – спрямованість на спілкування; третя група – спрямова-

ність на діяльність і на себе; - локус контролю особистості (емоційно-вольова сфера): перша група – інтернальний тип суб'єктивного контролю, у поєднанні з екстернальним типом у професійній сфері; друга група – екстернальний тип суб'єктивного контролю; третя група – інтернальний тип суб'єктивного контролю; - тип вищої нервової діяльності: у всіх трьох групах – екстравертований, але не яскраво виражений, а наблизений до інтровертованості; - мотиваційна сфера: перша група – мотивація на соціальну значимість праці; друга група – мотивація на соціальну значимість праці та самоствердження в праці; третя група – мотивація на власну працю; - поведінка в групі: перша група – конформізм та незадоволеність умовами професійної діяльності; друга та третя група – конформізм та задоволеність умовами професійної діяльності; – комунікативна сфера: для всіх трьох груп виражена комунікабельність та самодисципліна при спілкуванні.

Спеціаліст банківської сфери характеризується наступними основними ознаками: – адекватна самооцінка і реалістичний рівень домагань; – дуже низький рівень соціальної фрустрованості; – екстравертований тип вищої нервової діяльності; - підозрілість та напруженість у виконанні робочих завдань; – інтернальний тип суб'єктивного контролю; – спрямованість на діяльність (роботу) з мотивацією на самоствердження в праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности: [учеб. пособ. для вузов]. – [2-е изд.] / В.А. Бодров. – М.: ПЕРСЭ, 2006. – 511 с.
2. Даниличева Н.А. Психология профессионального выбора. / Н.А. Даниличева. – СПб.: СЛП, 1998. – 144 с.
3. Карамушка Л.М. Технологии работы организационных психологов. / Л.М. Карамушка. – К.: Фирма «ІНКОС», 2005. – 366 с.
4. Корольчук М.С. Теория і практика професійного відбору. / М. Корольчук, В. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 536 с.
5. Наследов А.Д. Методы обработки многомерных данных в психологии. Уч. пособие. / А.Д. Наследов. – СПб.: 1999. – 100 с.
6. Підприємництво : психологічні, організаційні та економічні аспекти: нав. посібн. / С.Д. Максименко, А.А. Мазаракі, Л.П. Кулаковська, Т.Ю. Кулаковський. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2012. – 720 с.
7. Сушко Н.М. Менеджмент персоналу в банках. / Н.М. Сушко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 146 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bodrov V.A. Psychology of professional competence: [Proc. benefits. for high schools]. - [2nd ed.] / V.A. Bodrov. - M.: Perce, 2006. - 511 p.
2. Danilicheva N.A. Psychology of professional choice. / N.A. Danilicheva. - SPb.: DES, 1998. - 144 p.
3. Karamushka L.M. Technology of organizational psychologists. / L.M. Karamushka. - K.: "INKOS", 2005. - 366 p.
4. Korolchuk M.S. Theory and practice of professional selection. / M. Korolchuk, V. Krainyuk. - K.: Nika Centre, 2006. - 536 p.
5. Nasledov A.D. Processing methods of multidimensional data in psychology. Textbook / A.D. Heritage. - SPb.: 1999. - 100c.
6. Business: psychological, organizational and economic aspects: textbook / S.D. Maksimenko, A.A. Mazaraki, L.P. Kulakovska, T.Yu. Kulakovsky. - K.: Kyiv. nat. trade.- economical. University, 2012. - 720 p.
7. Sushko N.M. Human resource management in banks. / N. Sushko. - K.: Center of educational literature, 2008. - 146 p.

Kushnirenko K.O. Features of important professional and individual psychological qualities of the specialists in the banking sphere

Abstract. The article analyzes the results of empirical research and describes the main and important professional qualities and individual psychological qualities of the specialists in the banking sphere. The study sample comprised 100 persons, who are employees of the banking sector. The mathematical processing using factor analysis to the whole sample was conducted. Also it was conducted the mathematical processing for three separate groups examined by an expert evaluation.

It is concluded that the specialist of the banking sphere has the following main features: - self-esteem and a realistic level of aspiration; - very low social level of frustrating; - extrovert type of high nervous activity; - suspicion and tension in the performance of work tasks; - internal type of subjective control; - focus on the activities (work) with the motivation to self-affirmation in work.

Keywords: banking, specialist, important professional quality, individual psychological quality

Кушниренко Е.О. Особенности профессионально важных и индивидуально-психологических качеств специалистов банковской сферы

Аннотация. В статье проанализированы результаты эмпирического исследования и описано главные профессионально важные и индивидуально-психологические качества специалистов банковской сферы. Исследуемая выборка составляла 100 человек, которые являются работниками банковской сферы. Проведена математическая обработка данных с использованием факторного анализа для всей выборки в целом, и для трех отдельных групп выделенных путем экспертной оценки. Сделан вывод, что специалист банковской сферы характеризуется следующими основными признаками: - адекватная самооценка и реалистичный уровень притязаний; - очень низкий уровень социальной фрустрированности; - экстравертированный тип высшей нервной деятельности; - подозрительность и напряженность в выполнении рабочих задач; - интернальный тип субъективного контроля; - направленность на деятельность (работу) с мотивацией на самоутверждение в труде.

Ключевые слова: банковская сфера, специалист, фактор, профессионально важные качества, индивидуально-психологические качества